

SLOVENSKI NAROD

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredne nedelje in praznike. — Inserati do 30 petič à Din 2.—, do 100 vrst 250 Din, večji inserati petič vrsta 4.— Din. Popust po dogovoru. Inseratni davek posebej. Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo: Knafla ulica št. 5, I. nadstropje. — Telefon 2034.

Upravništvo: Knafla ulica št. 5, pritličje. — Telefon 2304.

Polkovnik Legat zavrača izmišljotine beograjske policije

Novinarji pri mučeniku iz Glavnjače — Policijske izjave se same pobijajo — Konfrontacija osumljenega orožnika s svojo žrtvijo

— Beograd, 2. oktobra. Afera ruskega polkovnika Legata zavzema čim dalje večje dimenzije in meče vedno bolj žarko luč na režim, ki je zavlada pod ministrovstvom dr. Korošca kot vrhovnega šefa policije.

Kakor smo že poročali, skuša sedaj, ko je prišla stvar v javnost, beograjska policija kratkoma vse utajiti. Beograjska policija, ki je podrejena direktno notranjemu ministru, je glede na razkritja prečasnih listov izdala komunike, v katerem trdi, da je bil Boris Legat, ko ga je ustavila policija, popolnoma pijan, tako da ni mogel povedati niti svojega imena niti svojega stanovanja, da bi ga spravili domov. Zato da policiji ni preostajalo ničesar drugega, kakor da ga odvede v zapor. Naslednjega dne je bil kaznovan z denarno globo in zdrav in čil odpuščen. Tudi v svojih izjavah sta šef glavnjače Dušan Filipović in šef policijskega oddelka (!) beograjske policije Milan Acimović odločno zanikala, da bi se bil Legatu na policiji skrivil le en las.

Danes dopoldne so posetili Legata v bolnici v Pančevu novinarji, ki so ga opozorili na to, da noče policija ničesar vedeti o batnanju v Glavnjači ter da nekako trdi, da se je Legat popolnoma pijan kdo ve kje in kako poškodoval. Boris Legat, ki ga slikajo vsi njegovi znanci kot zelo vestnega in treznega moža in ki prav nič ne dela vtisa pijanca, se je na ta sporočila novinarjev zelo razburil in drhteč po vsem telesu izjavil:

«Vsakdo, kdor trdi kaj takega je navaden lažnjivec in klevetnik. Doslej sem molčal in sem prosti tudi vse svoje prijatelje, naj molče. Bal sem se, da nas bodo potem še bolj preganjali. Če pa so sedaj tako nesramni, da me vrhutega, da so me skoraj ubili, sedaj še obrekujejo in sramote, prenehajo vse obzirnosti.»

V pretiranih odlomkih je Legat med hudimi bolečinami, ki jih neprestano trpi, nadaljeval nekako tako-le:

«Trditve policije, da sem bil pijan, je ordinarna laž. Vračal sem se z dela utrujen in popolnoma trezen, kar lahko potrdi vsi, s katerimi sem bil onega dne v dotiki, zlasti pa tudi moj delodajalec inž. Muhin, s katerim sem govoril tik pred svojim odhodom domov. Onega dne sem vrhutega delal še čez uro, tako da sem se vračal ob 8. zvečer v delavski obleki domov. Še manj je seveda res, da bi bil v pijanosti zaspal na kupu kamena ter da bi ne bil vedel povedati niti svojega stanovanja, niti svojega imena. Če bi bil res tako zelo pijan, da bi bil zaspal na kamenu, bi se gotovo tudi ne bil branil ležati na betonskih tleh v Glavnjači.»

«Razum nemogoče zahteve, naj se vlečem na umazana, mokra betonska tla, sem se pokoril vsaki zahtevi policijskih organov in se jim nisem niti najmanj zoperstavljaj, tako da niso imeli prav nobenega povišja, postopaj z menoj tako brutalno. Komaj smo prišli v Glavnjačo in ko sem izjavil, da ne bom lejal na umazana tla, marveč da bom raje stois prebil noč v zaporu. So me takoj odgnali v drugo celico in me začeli pretepati, da sem se onesvestil. Z največjo muko sem naslednjega dne šel iz Glavnjače v palilski kvart. Čim me je policija izpustila, sem odšel v bolniško blagajno, kjer me je dr. Soferos preiskal in mi napisal tudi sprejeto v ruski Oficirski dom, od koder so me nato prepeljali — ne vem, po čigavem naročilu — v bolnico v Pančevu.»

«Smešna je trditev policije, da se pri odhodu iz Glavnjače nisem pritožil radi takega postopanja. Predobro mi je znano, koliko zaleželo tako pritožbe in vsakdo mi bo verjel, da sem raje molčal, kakor na da bi se podal v nevarnost, da me popolnoma ubije.»

Konfrontacija z osumljenim orožnikom

Včeraj je bil konfrontiran z Legatom orožnik, ki je osumljen, da je izvršil zločin v Glavnjači. Legat ga je takoj spoznal za onega, ki ga je začel prvi pretepati in ki mu je povzročil tudi najtežje poškodbe. Legat je izjavil,

da si je obraz tega žandarija tako vtisnil v spomin, da bi znal njegove poteze narisati na pamet.

Vsi ti dogodki dokazujejo, na kako brezvesten način ščitijo odgovorni krogi v Beogradu sistem Glavnjače in s kakimi izmišljotinami skušajo krivce oprati. Polkovnik Legat je resen in inteligenten človek, ki se mu pač ne more podtikati kakih izmišljotin, obenem pa je njegov zdravstveni položaj živa priča, kako so ž njim postopali beograjski »čuvvari pravice».

Legatovo stanje poslabšano

Legata zdravi specialist dr. Peltzer in dr. Boronicki. Legatovo stanje se je še bolj poslabšalo.

Vladni krogi bi radi pridobili KDK za sodelovanje pri proslavi solunskega proboja

Proslava naj bi imela vojaški in splošnonarodni značaj in naj bi po beograjskih načrtih tvorila prvi korak k »spravi z brati Hrvati».

— Beograd, 2. oktobra. Danes dopoldne so se vršile v vladnem predstvedstvu konference ministrov in voditeljev vladnih strank. Kakor se zatrjuje, so na konferencah razpravljali predvsem o proslavi proboja solunske fronte, za katero so v teku velikopotezne priprave. Prihodnje dni prispov v Beograd deputacije posameznih polkov in komand, da prisostvujejo vojaški proslavi. Vladi pa je mnogo lažje, na tem, da bi pri proslavi sodelovala tudi KDK. V vseh krogih namreč čutijo, da bi ta proslava izgubila vsenarodni značaj, če bi se je ne udeležili predstavniki prečasnega naroda. Zato se v vladnih krogih sedaj razpravljajo o tem, kako bi pridobili KDK za sodelovanje. Iz vladnih vrst se doznava, da je vlada pripravljena storiti vse, da bi se tudi predstavniki KDK udeležili te proslave.

Vsi poskusi režimskih krogov, da bi mimo KDK organizirali udeležbo prečasnih zlasti pa Hrvatov pri proslavi, so se izjalovili. Zavedajo se, da bi proslava tako po svojem značaju kakor na impozantnosti silno pridobila, če bi organizirala udeležbo svojih mas KDK sama. Zatrjuje se, da bo vlada prihodnje dni stavila vodstvu KDK tozadevne konkretne predloge. V vladnih krogih računajo s tem, da bo izjemoma ukinila svoj bojkot upoštevajoč, da ne gre za nikakoli politično ali zloj režimsko prireditve, marveč za vseobčo narodno proslavo. Na drugi strani pa na tilhem tudi upajo, da bi bil to prvi korak k zopetnemu medsebojnemu zblizanju in da bi eventualni osebni siki pospešili dosego sporazuma tudi na političnem polju.

Aca Stanojević dela načrte za sporazum s Hrvati

Posvetoovanja o sklicanju Narodne skupščine. — Spor zaradi dalmatinskega agrarnega vprašanja. — Vukičevićev umik v etapah.

— Beograd, 2. oktobra. Kralj se je včeraj povsem nepričakovano vrnil iz Topole v Beograd. Kraljica z obema princema ostane še nekaj časa v Topoli. Opoldne se je vrnil iz Ljubljane tudi ministrski predsednik dr. Korošec. V Beograd je prispel tudi predsednik Narodne skupščine dr. Perić, ki je po daljšem bolehanju okreval. Včeraj in danes se je dr. Perić posvetoval z voditelji strank vladne večine glede sklicanja Narodne skupščine.

Dan sestanek Narodne skupščine še ni definitivno določen. Na eni strani se zatrjuje, da se bo skupščina sestala šele 12. oktobra, ker parlamentarni odbori deloma radi malomarnosti poslancev vladne večine, deloma na radi številnih sporov niso pripravili še nobenega gradiva. Doslej je pripravljen samo zakon o ureditvi agrarnih odnosov v Bosni, dočim so vsa ostala vprašanja še nerešena. Na drugi strani je vlada želela, da bi se Narodna skupščina sestala že 6. t. m., da bi bilo navzočih v Beogradu čimveč poslancev, ki bi se korporativno udeležili proslave proboja solunske fronte, ki bo 7. oktobra.

V političnih krogih tudi živahno razpravljajo o dalmatinskem agrarnem vprašanju, ki je izzvalo v vladnih krogih hude konflikte in je doseglo z znanim sklepom radikalnega klubskega odbora, ki pomeni ponovno odgoditev ureditve tega problema svoj vrhunc. Minister javnih del dr. Grca Angielinović je ponovno naglasil, da takoj poda ostavko, če vlada ne uredi tega vprašanja v smislu demokratičnih zahtev.

Z zanimanjem sledijo v političnih krogih tudi razvoji dogodkov v radikalni stranki. Zatrjuje se, da je izdelal Aca Stanojević načrt, ki ga bo skušal uresničiti ne glede na dogodek v vladi odnošno v Beogradu in ki naj

dovede do končnega sporazuma s KDK. V okolici Stanojevića in pa v radikalnem glavnem odboru zatrjujejo, da se bo na vsak način našla osnova, ki bo dovedla do tako potrebnega in zaželenega sporazuma. Glavna linija sporazuma mora biti popolna enakopravnost vseh državljnov, kar je obenem glavna zahteva KDK. V tej smeri se giblje, kakor naglašajo v teh krogih, tudi osebna inicijativa krone. V zvezi s tem spravljajo tudi razne avdijence zadnjih dni, zlasti pa ponovne avdijence Ace Stanojevića pred in po seji radikalnega širšega glavnega odbora.

Usodo Velje Vukičevića smatrajo v vseh krogih za zapečatenost. «Politika» izve iz poučenih krogov, da je zaupnica, ki jo je izrekel Velji Vukičeviću radikalni poslanski klub na zadnji seji, zanesljiv znak, da se mora Vukičević umakniti s površja. Po informacijah omenjenega lista je sklenjena stvar, da se bo Vukičevićev umik izvršil v etapah. Vukičevićev politični justifikacijo pa naj bi maskiral istočasni umik Marka Trifkovića in Nikole Uzunovića, kar predstavlja obenem tudi koncesijo vukičevićevcem.

Kritičen položaj v Rumuniji

— Bukarešta, 2. oktobra. Odbor nacije, zaranistične stranke je včeraj po štiriurnem posvetoovanju izdal proglas, ki pravi med drugim, da je politični položaj zelo kritičen. Da se izboljša politični položaj bi bilo edino sredstvo, ako pače vlada. Sklenilo se je, da se bodo v svrhu borbe proti vladi liberalcev med drugim priredili shodi po deželi ter v vseh provincajskih mestih, nakar se bo vršilo veliko zborovanje v Bukarešti. Dan zborovanja v Bukarešti še ni določen. Prvi shod v provinci se bo vršil 7. oktobra.

Zapostavljanje srednjega šolstva v Sloveniji

Popolna brezbrzižnost prosvetne uprave za srednje šole v Sloveniji. — Razvrstitve učnega osobja še vedno ni.

Beograjsko »Vreme« je prineslo brzkone iz prosvetnega ministrstva vest, ki pravi, da letos ne bo mogoče v vsej Hrvatski, Slavoniji, Medijumrju in Dalmaciji imenovati nobenega novega učitelja, ker so popolnoma izčrpani krediti za nastavljanje novih osnovnošolskih učiteljev. Kljub trditvi, da so krediti izčrpani, pa je bilo vseeno istočasno imenovanih ogromno število učiteljev v Srbiji in Vojvodini, kar dokazuje, da je prosvetno ministrstvo uvedlo namenoma nekaj finančni bojkot hrvatskih krajev. Morda igra pri tem odločilno vlogo tudi dezorganizacija, ki vlada v prosvetnem ministrstvu.

Na tej dezorizaciji v prosvetnem ministrstvu trpi tudi šolstvo v Sloveniji, zlasti pa naše srednje šole. Mi smo na to že opozorili, prav pa je, da to še enkrat poudarimo. Ko je postal prosvetni minister g. Milan Grol, smo pričakovali, da bo v šolsko upravo prišlo več reda. Na žalost pa je treba ugotoviti, da še pod nobenim prosvetnim ministrom administracija ni tako odpovedala, kakor je ravno pod njim. Šolsko leto se je pričelo že s 1. septembrom, toda do danes še ni izvršena razvrstitev učnega osobja na srednjih šolah. O neki komisiji, ki je tg delo prevzela, se je pisalo že pred dvema mesecema in se je tudi ugotovilo, da je ta komisija svoje delo dovršila. Imenovanja bi se torej lahko že izvršila, če bi bilo količjak dobre volje. Nekateri beograjski listi so poročali o razvrstitvi učnega osobja na srednjih šolah v srbskih krajih že pred 14 dnevi, zdi se pa, kakor da bi prosvetna uprava prečasnke kraje naravnost bojkotirala.

Se nobeno leto niso čakali na srednjih šolah na nova imenovanja tako dolgo, kakor letos pod vladro dr. Korošca. Da na tak način ne more priti do rednega dela na naših šolah, je več kakor jasno. Na nekaterih zavodih primanjkuje učnih moči na drugih zopet prikačujejo premeščenj. Povsod vlada negotovost, ki ima na vzgojo mladine najpogubnejše vplive. Ker so ponekod samo provizorični urniki, se učenci že prve tedne šolskega leta navadijo na nered, saj je znano, da baš v vzgoji zgledi najbolj vlečejo.

Tudi prošnje raznih ravnateljev za otvoritev sporednic, ki so bile odposlane že začetkom septembra, še danes niso rešene. Določbe glede učnih načrtov za posamezne razrede so bile objavljene šele nedavno, kakor tri tedne pozneje, ko se je šolsko leto že pričelo.

Prosvetno ministrstvo tudi do danes še ni rešilo predlogov učiteljskih zborov, ka-

tere šolske knjige naj bi se tekom šolskega leta na posameznih zavodih uporabljale. In ako pride sedaj do premeščenj učiteljskega osobja po novi razvrstitvi, je treba pomisliti, da pomenjajo taka premeščenja sredi šolskega leta silen udarec zlasti za tiste profesorje, ki imajo družine, šoloobvezne otroke. Ministrstvo bi lahko poskrbelo za premeščitve najkasneje koncem julija ali pa vsaj v prvi polovici avgusta. Vsekakor je gotovo, da bi se morale izvršiti med šolskimi počitnicami.

O škodljivem vplivu zanemarjanja našega šolstva od strani najvišje prosvetne instance v naši državni upravi na vzgojo mladine bi bilo skoro odveč govoriti, ker je preveč očitno. Povdariti je treba, da je za uspešen pouk predvsem potrebna kontinuiteta, ki je pa ne more biti, ako se med šolskim letom izpreminjajo učni redi ter premešča učiteljsko osobje.

Dr. Korošec je predsednik vlade in mislimo, da je kot tak tudi odgovoren za poslovanje podrejenih resornih ministrov. SLS je spravila tudi na vsa vodilna mesta v prosvetni upravi, na katerih se odločuje o šolstvu v Sloveniji, svoje ekspozente. Vprašanje je sedaj, ali ti ekspozenti niso informirali dr. Korošca o stanju šolstva v Sloveniji ter svoje dolžnosti niso storili, ali pa so ga informirali, pa dr. Korošec kot slovenski premijer ni storil svoje dolžnosti. Vsekakor je jasno, da bi dr. Korošec prav lahko posredoval, da bi se napravil že takoj ob začetku šolskega leta red v naših srednjih šolah, ker vemo na primer, da mu je bilo pač mogoče izposloviti podelitev dovoljenja za osnivanje nove ženske realne gimnazije v uršulinskem samostanu v Ljubljani, kakor tudi imenovanje prof. Remca za ravnatelja II. realni gimnaziji v Ljubljani. Če mu je mogoče to doseči, bi mu bilo še lažje doseči ob pravem času razvrstitev učnega osobja na srednjih šolah v Sloveniji ter rešitev tudi ostalih nujnih zadev, ki so v zastoju.

Seveda, dr. Korošec in njegovi ljudje so ekspeditivni samo v svojih strankarskih zadevah, za stvari, ki naj služijo splošnosti, pa nimajo smisla, kakor dokazujejo navedeni primeri. Treba je to ugotoviti, ker se SLS proglašja kot edina slovenska stranka, ki zdaj dejansko nosi vso odgovornost za režim v Sloveniji tudi na prosvetnem polju.

Iz ljubljanske kronike

Nagla in nepričakovana smrt je doletela sinoči šefa elektrotehnične napeljave v opernem gledališču g. Josipa Schönbergerja. Sedel je okrog 20.30 v neki gostilni, kjer se je baš živahno pomenkoval v gosti in znanci, ko je nenadoma omahnil in se zgrudil na tla. Gosti in gostilničar so mu takoj nudili pomoč in pozvali so tudi v bližini stanujočega zdravnika dr. Höglerja. Toda vsaka pomoč je bila zaman in dr. Högljer je lahko samo še ugotovil, da je Schönbergerja zadela kap. Obvestili so policijo in prepeljali truplo pokopnega v mrtvašnico k Sv. Krištofu.

Pokojni Schönberger je bil rodom Dunačan. Rojen je bil 1. 1872. V Ljubljano je prišel kmalu po prvevrsto in je bil pri ljubljanskemu gledališču nastavljen kot šef elektrotehnične naprave. Bil je v svojem poklicu zelo spreten in samo njemu se je zahaljati, da je lahko gledališče doslej vzdržalo z nezadostno in zastarelo elektrotehnično napravo. Posebnih uspehov sicer ni dosegel, ker se jih tudi ni dalo, toda vedno se je pošteno trudil, da je razsvetljava na odru kolikortoliko prišla do veljave. Inače je mož bolehal na srčni nevrozi, in zlasti zadnje čase je imel večkrat hude srčne napade. Novo instalacijo je nestrno pričakoval, toda dočkal je žal ni. Z njegovo smrtjo je naše gledališče precej težko prizadeto.

Danes se je na policiji javil zastopnik neke večje ljubljanske tvrdke z manufakturo in drugo robo in prijavil, da je tvrdka nekako pred tremi meseci poslala nekemu trgovcu na deželo večjo množico blaga in sicer v vrednosti 26.000 Din. Ko je pa tvrdka te dni dotičnemu trgovcu poslala račun, je prejela odgovor, da ta blaga sploh nikdar ni naročil, niti sprejel. Vse blago si je baje pridržal tvrdkin potnik, ki je kupčijo prav spretno aranziral v svojo korist. Potnika sedaj išče policija. Podrobnosti te afe nismo mogli poizvedovati, ker tvrdka ne želi da pride poverba v javnost.

Smolo je imel včeraj polir Ivan Dvořak rodom Češki državlian. V Dvořakovih ulici mu je bilo sinoči okoli 18 odpelano izpred veže hiše šte. 3 kolo znamke »Puch«, vredno 1200 Din. Kolo je imelo tvorniško znamko 303.716

Kmetsko-demokratska koalicija

priredi v nedeljo, dne 28. oktobra 1928 ob pol 3. uri popoldne

— — — v Celju — — —

v veliki dvorani Celjskega doma

MANIFESTACIJSKI ZBOR

Na zboru govorita voditelja Kmetско-demokratske koalicije dr. VLADKO MAČEK in SVETOZAR PRIBIČEVIĆ in drugi poslanci KDK.

Somiteljnik, pridite v velikem številu manifestirati za močno državo enakopravnih Slovencev, Hrvatov in Srbov, za dobro in čisto upravo, odstranitev korupcije in policijskega režima ter svobodne volitve!

Živela Kmetско-demokratska koalicija!

Grandiozni orijentalni vefilm

Bela hanuma

PRIDE! PRIDE! PRIDE!

Borzna poročila

LJUBLJANSKA BORZA.

Devize: Amsterdam 0—22.8375, Berlin 13.5575—13.5875 (13.57), Bruselj 0—7.9124, Budimpešta 0—9.9244, Curih 1094.1—1097.1 (1095.6), Dunaj 8.0014—8.0315 (8.0164), London 275.71—276.51 (276.11), Newyork 56.83—57.03 (56.93), Pariz 0—222.45, Praga 168.37—169.17 (168.77), Trst 0—297.55

Efekt: Celjska 158—0, Ljubljanska kreditna 128—0, Prastedion 920—0 Kreditni zavod 175—0, Veveče 105—0, Ruše 265—285, Stavbna 56—0, Sešir 105—0

ZAGREBSKA BORZA

Devize: Dunaj 801.62, Berlin 13.57, Milan 297.50, London 276.11, Pariz 222.51, Praga 168.71, Curih 10.956, Newyork 56.93, Budimpešta 92.41

Efekt: Vojna škoda 439

INOZEMSKA BORZ

Curih: Beograd 9.12875, Berlin 123.78, Milan 27.14, London 25.19, Pariz 20.31, Praga 15.39, Newyork 519.50, Budimpešta 90.52

